

dr Maria Krystyna Szmigel

Okregowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie

Zespół badawczy EWD

Planowanie rozwoju szkoły z wykorzystaniem trzyletnich wskaźników egzaminacyjnych¹

Wstęp

Latem 2009 roku po raz pierwszy do publicznej wiadomości została przekazana informacja o efektywności nauczania w 6050 gimnazjach położonych na terenie 2473 gmin. Uczyniono to za pośrednictwem strony internetowej www.cke.scholaris.pl. Strona ta jest redagowana przez zespół ds. wypracowania metodologii liczenia edukacyjnej wartości dodanej, działający w ramach jednego z projektów realizowanych przez Centralną Komisję Egzaminacyjną, a współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Trzyletnie wskaźniki egzaminacyjne to wskaźniki EWD i trzyletnie wyniki egzaminów gimnazjalnych. Te wartościowe informacje przedstawione w formie graficznej charakteryzują gimnazja ze względu na wyniki egzaminacyjne oraz efektywność nauczania. Formę graficzną uzupełniono komentarzem ułatwiającym odczytanie danych. Efektywność rozumiemy jako wykorzystanie potencjału uczniowskiego (mierzonego wynikami sprawdzianu) w porównaniu ze szkołami o podobnych zasobach uczniowskich. Pamiętać należy, że wskaźniki EWD dają możliwość wnioskowania o efektywności nauczania w gimnazjach w zakresie sprawdzanym egzaminem zewnętrznym. Specjaliści od pomiaru dydaktycznego na podstawie specjalnie dobranej próbki zadań są w stanie wyniki uogólnić na szeroką klasę zadań. Mimo że publikacja charakterystyk gimnazjów ma charakter pilotażowy, to warto już pomyśleć, jak wykorzystać trzyletnie wskaźniki egzaminacyjne do planowania rozwoju szkoły. Jak twierdzi Rothstein (2004), nie ma żadnych podstaw, by wierzyć, że można uzyskać w nauczaniu szybkie zmiany w krótkim czasie, ale im szybciej zareagujemy, tym lepiej.

Informacje przydatne dla wizytatorów ewaluatorów

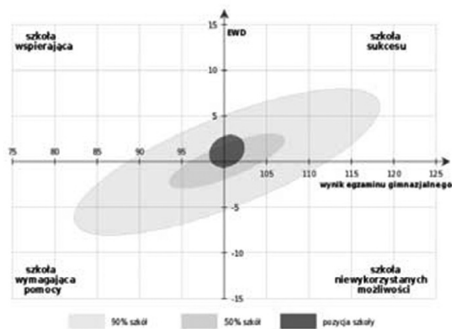
Trzyletnie wskaźniki egzaminacyjne są pomyślane jako źródło informacji o gimnazjach przydatne w ewaluacji zewnętrznej w ramach systemu ewaluacji oświaty (SEO). Jest to łączna prezentacja wyników egzaminu gimnazjalnego i EWD z trzech kolejnych lat (patrz przykłady poniżej).

Pokazując trzyletnie wskaźniki uwzględniono większą liczbę wyników i zwiększono precyzję szacowania wskaźników gimnazjów w stosunku do jednorocznych. Publicznie dostępne są wskaźniki ruchome za lata 2006-2008; 2007-2009; 2008-2010. Poniżej kilka przykładów ilustrujących różną efektywność nauczania w gimnazjach.

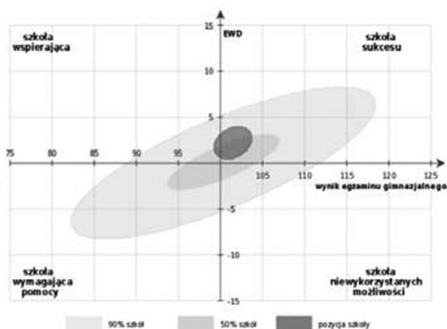
¹ Badania realizowane są w ramach projektu Centralnej Komisji Egzaminacyjnej *Badania dotyczące rozwoju metodologii szacowania wskaźników edukacyjnej wartości dodanej (EWD)*, współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Program Operacyjny *Kapitał Ludzki*, Priorytet III *Wysoka jakość systemu oświaty*, Działanie 3.2 *Rozwój systemu egzaminów zewnętrznych*.

Gimnazjum nr 1

Część humanistyczna

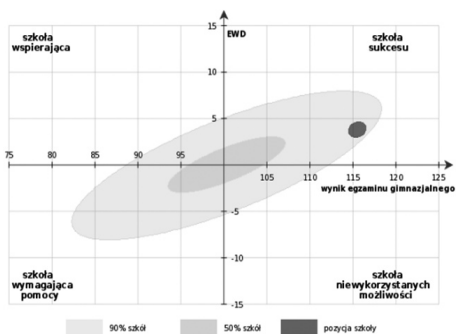

Część matematyczno-przyrodnicza

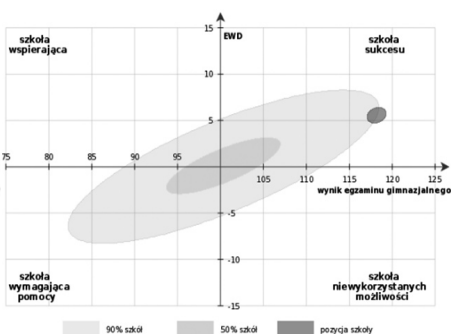

Gimnazjum nr 2

Część humanistyczna

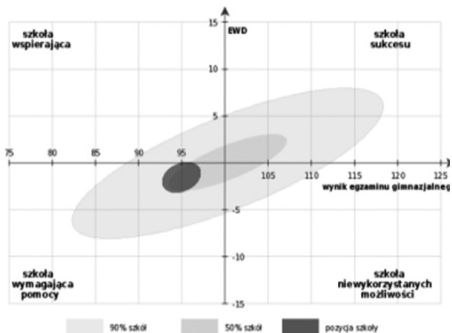

Część matematyczno-przyrodnicza

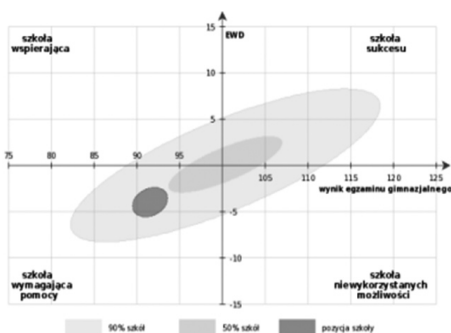

Gimnazjum nr 3

Część humanistyczna

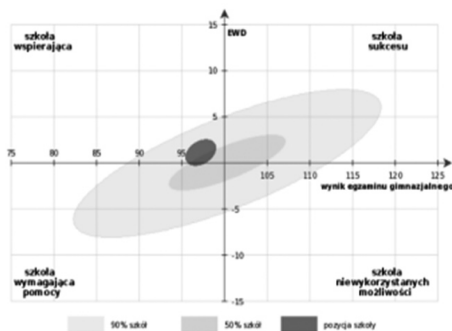

Część matematyczno-przyrodnicza

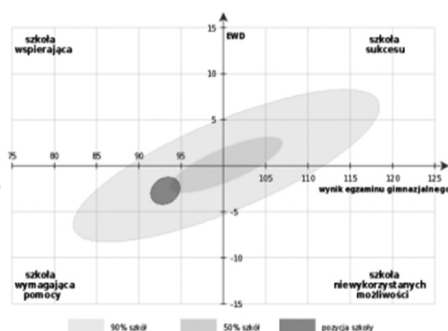

Gimnazjum nr 4

Część humanistyczna

Część matematyczno-przyrodnicza

To, co jednak pokazano na opublikowanych wykresach, przypomina „wierzchołek góry lodowej” w stosunku do tych informacji na temat jakości nauczania, które można uzyskać w szkole przy wykorzystaniu narzędzi dostarczonych nauczycielom przez zespół EWD dostarczyć. Mam tu na myśli zarówno jednoroczne kalkulatory EWD, jak i kalkulator EWD Plus. Kalkulatory pozwalają na wykonanie analiz, w wyniku których poznamy problemy wymagające omówienia, refleksji i zaplanowania działań dydaktycznych zgodnie z przyjętą koncepcją rozwoju szkoły.

Wizytatorzy-ewaluatorzy dla pokazania zaangażowania dyrektorów szkół w wykorzystanie wyników egzaminów dla doskonalenia jakości nauczania podkreślają, że dyrektorzy i nauczyciele korzystają ze wskaźników EWD, uważając je za przydatne. Powołując się jednak często na wypowiedzi dyrektorów cytowane w pierwszych raportach ewaluacyjnych, które pojawiły się wiosną 2010 r., wizytatorzy wykazali, że tematyka związana z analizowaniem, interpretowaniem i wykorzystaniem wyników egzaminacyjnych nie jest wystarczająco rozumiana zarówno w szkołach, jak i przez wizytatorów-ewaluatorów.

W referacie Tamary Kropiowskiej i Jerzego Paczkowskiego z ODN w Słupsku czytamy m.in.: W środowisku szkolnym i pozaszkolnym zauważyć można tzw. „szok interpretacyjny” związany z pozorną niespójnością EWD z wynikami egzaminów.

- Gimnazja uzyskujące wysokie i średnie wyniki z egzaminu zewnętrznego nie potrafią (nie chcą?) wskazać przyczyn, dlaczego mają niski wskaźnik 3-letniego EWD, czyli klasyfikują się w grupie „szkół niewykorzystanych możliwości” ucznia.

- Organy prowadzące szkoły są zaskoczone tym, że gimnazja uzyskujące niskie średnie wyniki z egzaminu zewnętrznego mają wysoki wskaźnik 3-letniego EWD i klasyfikują się w grupie „szkół wspierających” rozwój ucznia.
- Przedstawiciele tych organów dalej chcą rankingować i rozliczać szkoły wg średnich wyników. Często nie rozumieją filozofii EWD i wolą premiować tzw. „lepsze gimnazja” za efekt końcowy pracy szkoły.
- W ostatnim roku obserwuje się jednak zmiany w ocenie szkół przez organy prowadzące. Być może wynika to z medialnego nagłośnienia wskaźnika EWD i jego dostępności na stronie internetowej portalu „Scholaris” (już wkrótce wyłącznie na stronie EWD, przyp. autorki).

Wskazane przekonanie o przydatności wskaźników EWD w kierowaniu rozwojem szkoły

Tytuł tego akapitu podkreśla potrzebę wzajemnego zrozumienia i troski o jak najwyższą efektywność nauczania tak władz oświatowych, jak i zespołów nauczycieli. Można spodziewać się, że w każdym środowisku znajdą się dyrektorzy, którzy zechcą sprawdzić, jakie dodatkowe informacje poza wynikami egzaminu gimnazjalnego można uzyskać wskutek przekształcania wyników egzaminacyjnych. Chciałabym wierzyć, że dyrektorzy znajdą także sprzymierzeńców w rodzicach, którzy będą chcieli posyłać dzieci nie tylko do szkół, które uzyskują wysokie wyniki egzaminacyjne, ale przede wszystkim do szkół, które zapewniają rozwój każdemu uczniowi stosownie do jego potencjału.

Można intuicyjnie wyczuwać, że uczniowie z każdym dniem, ucząc się czegoś nowego podczas zajęć lekcyjnych i innych zajęć organizowanych w szkole, rozwijają się, nabywając wiele nowych wiadomości i umiejętności, inne rozwijają lub doskonalą. Bez znajomości jednak wskaźników EWD nie uda się porównać tempa tego rozwoju z rówieśnikami o podobnym potencjale, którzy w ciągu trzech lat uczęszczali do innych szkół.

Od czego zacząć w szkole

Korzystając z wcześniejszego porównania („góry lodowej pod powierzchnią wody”), należy sprawdzić, jaka jest efektywność nauczania w szkole, czyli winno nastąpić stopniowe poznawanie, interpretowanie i pogłębianie analiz umożliwiających szukanie wskazówek do planowania rozwoju szkoły. W tym celu proponuję:

1. Wyłonić kilkusobowy zespół nauczycieli, który wspólnie podejmie pracę poznawczą i analityczno-wyjaśniającą. W zespole np. pięciosobowym winni znaleźć się ambitni nauczyciele różnych przedmiotów nauczania, z których przynajmniej jeden swobodnie posługuje się technologią informatyczną. Ważne jest, aby wyłoniony zespół, wspólnie z dyrektorem, miał przekonanie o tym, że zadaniem szkoły jest zapewnienie wysokiej jakości nauczania; że szkoła winna zapewnić każdemu uczniowi rozwój na miarę jego możliwości; że rozwój każdego ucznia przyczyni się do uzyskania odpowiednio wysokiego wyniku egzamina-

cyjnego; że wynik egzaminu gimnazjalnego to informacja o aktualnym stanie osiągnięć uczniów; że ten sam wynik egzaminacyjny dla szkoły można uzyskać przy różnym wkładzie pracy nauczycieli, zależnie od potencjału uczniów na wejściu.

2. Zapoznać się z literaturą przedmiotu. Napisano już na ten temat sporo (wybór kilku pozycji na końcu artykułu). Dobór treści winien być uzależniony od stanu aktualnej wiedzy poszczególnych nauczycieli. Absolutne minimum to opis i prezentacja trzyletnich wskaźników na stronie www.ewd.edu.pl. Zapewne większość nauczycieli zaufa zespołowi badawczemu działającemu pod kierunkiem dr. hab. Romana Dolaty w zakresie trafności wyboru modelu liczenia EWD, a tylko niektórzy sięgną do szczegółowego uzasadnienia wyboru modelu (Jakubowski M., 2006) lub do literatury zagranicznej.
3. Odszukać graficzną informację z wynikami trzyletnich wskaźników egzaminacyjnych (wyniki egzaminu i wyniki EWD) dla gimnazjum, którego wyniki planujemy analizować. W tym celu należy „wejść na stronę internetową” www.ewd.edu.pl i, korzystając z wyszukiwarki (województwo, powiat, gmina), wybrać ze spisu szukane gimnazjum. Z ciekawości należałoby poszukać, jak układają się elipsy dla innych znanych środowiskowo gimnazjów. Zauważyć zapewne będzie można różnice nie tylko w położeniu elips, ale także ich wielkości, która jest związana z informacją o obszarze ufności tego wyniku. Niepewność pomiarowa jest tym mniejsza, im więcej uczniów przystępowało do egzaminu. Elipsa jest większa przy małej liczbie uczniów (trzech kolejnych roczników). Liczba uczniów, dla której liczone wskaźniki egzaminacyjne, jest podana pod każdym wykresem.
4. Opisać efektywność nauczania w gimnazjum zgodnie ze wskazówkami (Jak odczytywać wyniki z wykresów?). Następnie należy porównać położenie elips w układzie współrzędnych w dwu przedziałach czasowych: 2006-2008 i 2007-2009. Najprawdopodobniej uda się zauważyć tylko niewielkie zmiany w pozycji elips ze względu na fakt, że dwa zbiory danych konieczne do liczenia EWD zawierają dwa roczniki wspólnych wyników (2007 i 2008). Odczytane lub zapisane informacje wynikające z odczytu danych z wykresów należy poddać ocenie stosownie do własnych ambicji, ambicji rodziców w stosunku do swoich dzieci i ambicji lokalnej społeczności.

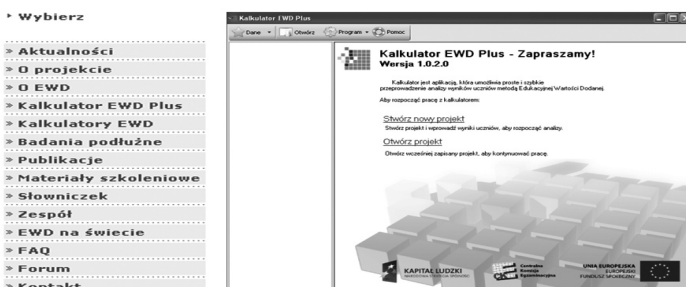
Warto w trakcie wartościowania wyników odpowiedzieć sobie na pytania:

- a. Czy nasi nauczyciele (a nie tylko mały zespół) znają informację dotyczącą trzyletnich wskaźników egzaminacyjnych?
- b. Czy mamy sygnały, że informację tę znają organy prowadzące lub nadzorujące szkołę bądź rodzice?
- c. Czy efektywność nauczania w gimnazjum daje powody do zadowolenia lub dumy z dotychczasowych rezultatów?
- d. W którym kierunku powinniśmy planować rozwój szkoły? (zawsze najpierw poprawić efektywność nauczania, a potem liczyć na poprawę wyników egzaminów).

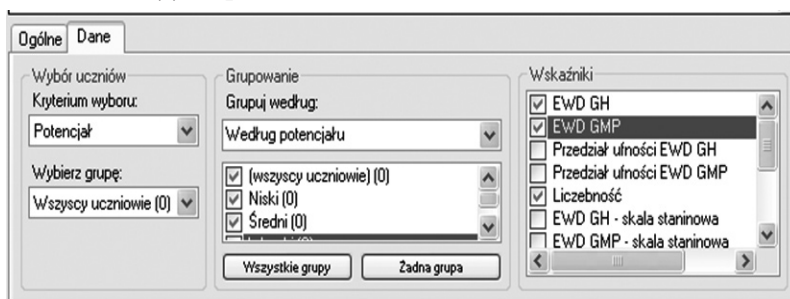
- e. Co zrobić, by utrzymać ewentualny wysoki poziom nauczania w kolejnych latach?
 - f. Co zrobić, aby poprawić efektywność nauczania?
 - g. Co zrobić, aby utrzymać dotychczasową efektywność nauczania w dłuższym przedziale czasowym?
5. Zaplanować analizy z wykorzystaniem kalkulatora EWD PLUS. O ile na część pytań zaproponowanych powyżej można odpowiedzieć po chwili rozmów z nauczycielami, to na wiele innych będziemy musieli poszukać odpowiedzi, planując analizy. Najłatwiej przypomnieć sobie zespoły uczniów, którzy ostatnio opuścili mury szkolne, a więc absolwentów z 2009 czy 2010 roku. Czego możemy się dowiedzieć? Poniżej kilka przykładów:
- a. Czy wskaźniki egzaminacyjne z obu części egzaminu gimnazjalnego są podobne?
 - b. Czy wszystkie klasy osiągnęły podobny poziom efektywności nauczania mierzony edukacyjną wartością dodaną? Jeżeli nie, to dlaczego (powtarzać wielokrotnie przy kolejnych pytaniach)?
 - c. Czy potencjał uczniów „na wejściu” był podobny w każdej klasie?
 - d. Czy rozkłady wyników „na wejściu” do gimnazjum odpowiadają rozkładowi wyników „na wyjściu” z gimnazjum?
 - e. Z którą grupą uczniów ze względu na potencjał (niski, średni, wysoki) pracowano w szkole najefektywniej?
 - f. Czy efektywność nauczania mierzona EWD układa się podobnie jak wyniki egzaminacyjne dla klas?
 - g. Czy efektywność pracy z uczniami miejscowymi jest taka sama jak zamiejscowymi?
 - h. Czy efektywności pracy z chłopcami i dziewczętami jest taka sama?
 - i. Czy efektywność pracy z uczniami pochodzącymi z różnych szkół podstawowych jest taka sama?
 - j. Czy efektywność nauczania mierzona jednorocznymi wskaźnikami EWD w kolejnych latach gimnazjum zmieniała się?
 - k. Czy zauważono zróżnicowaną efektywność nauczania przez nauczycieli języka polskiego lub matematyki?
6. Wystąpić do właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej z wnioskiem o przekazanie danych umożliwiających przeprowadzenie analizy wewnątrz szkoły wszędzie tam, gdzie do tej pory jeszcze nie udostępniono ich w serwisach dla dyrektorów szkół. Format danych (których wzór podano poniżej) umożliwia wklejenie ich zarówno do kalkulatorów jednorocznych, jak i kalkulatora EWD Plus.

Kod ucznia	Płeć	Dysleksja SP	Dysleksja G	Wynik SP	Wynik GH	Wynik GMP
A01	1	0	0	35	35	34
A02	0	0	0	31	15	17
A03	1	0	0	22	27	12
A04	1	0	0	32	38	16

7. Ściągnąć program umożliwiający przeprowadzenie analiz (ze strony www.ewd.edu.pl). Na tej samej stronie można także znaleźć wskazówki do pracy z programem, ilustrowane materiałem filmowym. Przygotowując się do wykonania tego zadania, można poćwiczyć wykonywanie analiz z wykorzystaniem programu EWD PLUS na fikcyjnych danych, zachowując podany we wzorze format danych.

8. Wykonać zaplanowane analizy, stosując:
- wyбір uczniów według kryteriów: wszyscy uczniowie, klasa, potencjał, płeć;
 - grupowanie uczniów według kryteriów: wszyscy uczniowie, potencjał (niski, średni, wysoki), klasa, płeć;
 - wskaźniki, jest ich łącznie 12: EWD GH, EWD GMP, przedział ufności EWD GH, przedział ufności EWD GMP, liczebność, EWD – skala staninowa, EWD GMP – skala staninowa itd.
 - Należy je wybierać w kolejności kolumn zaprojektowanej tabeli. W każdej chwili można zrezygnować w pierwotnej wersji tabeli i inaczej ją zaplanować.

Poniżej podano kilka przykładów tabel i wykresów ilustrujących wynik pracy z kalkulatorem EWD PLUS. Rezultaty analiz możemy zapisywać w tabelach lub na wykresach. Poniżej podano tylko kilka przykładów.

Kolejnych można szukać w materiałach i artykułach Ewy Stożek i innych członków zespołu EWD.

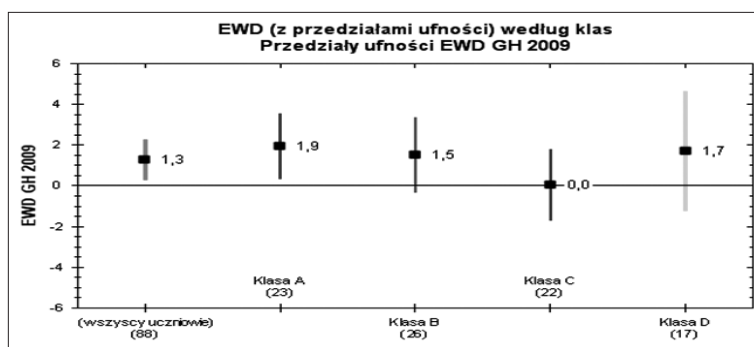
Przykład 1.

a) Zestawienie tabelaryczne i graficzne wyników egzaminacyjnych 2009 i EWD (jednorocznego)

Wyniki egzaminów i EWD według klas

Grupa	Liczebność	Średnia SP	Średnia GH	Średnia GMP	EWD GH	EWD GMP
(wszyscy uczniowie)	88	24,1	31,7	25,3	1,3	0,8
Klasa A	23	24,3	32,6	25,0	1,9	0,6
Klasa B	26	31,7	37,6	33,1	1,5	-0,2
Klasa C	22	18,2	26,1	19,9	0,0	2,0
Klasa D	17	20,0	28,8	20,9	1,7	0,8

Uwaga! Przed wyciągnięciem wniosków należy sprawdzić przedziały ufności dla wskaźników EWD. Na podstawie tabeli i wykresu poniżej stwierdzamy, że EWD dla części humanistycznej w gimnazjum jest dodatnie i że nie ma istotnych różnic między efektywnością nauczania w poszczególnych klasach (przedziały ufności zachodzą na siebie).

b) Zestawienia tabelaryczne i graficzne wyników egzaminacyjnych według potencjału „na wejściu”.

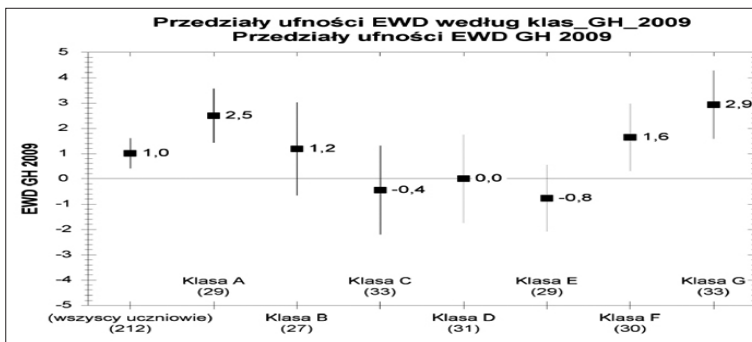
Grupa	Liczebność	Średnia SP	Średnia GH	Średnia GMP	EWD GH	EWD GMP
(wszyscy uczniowie)	88	24,1	31,7	25,3	1,3	0,8
Niski	29	14,5	23,8	15,9	1,1	0,7
Średni	45	26,4	33,8	26,9	1,4	1,0
Wysoki	14	36,8	41,6	39,7	1,5	0,2

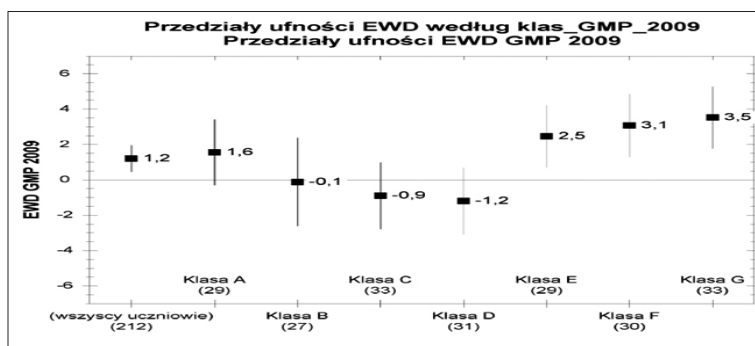

Na podstawie tabeli i wykresu stwierdzamy, że nie ma istotnych różnic między efektywnością nauczania w gimnazjum z grupami uczniów o różnym potencjale.

Przykład 2.

Porównanie efektywności nauczania w zakresie przedmiotów humanistycznych i matematyczno-przyrodniczych

W podanym przykładzie możemy wyróżnić klasy różniące się efektywnością nauczania, a nawet tworzyć z nich grupy.

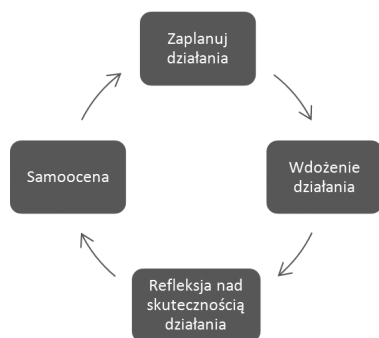
9. Zaplanować i wdrożyć działania służące rozwojowi gimnazjum

Podajemy się wykonania jakiegoś działania wówczas, kiedy narasta w nas lub wobec nas niezadowolenie z efektów naszej pracy. Mamy jak każdy człowiek tendencję do szukania trudności poza nami, nie zdając sobie sprawy, jak wiele może zależeć od nas samych. Aby plan związany z wykorzystaniem wyników mógł powstać, pracę nad nim musi poprzedzić burza mózgów między nauczycielami wewnątrz szkoły. Warto rozglądać się także na zewnątrz, czy w innych szkołach nie próbowano realizacji takich działań. Każdy znany przykład może zainspirować do jeszcze lepszego pomysłu. Warto zaprosić do dyskusji przedstawicieli rodziców, organów prowadzących czy radnych, którzy mogliby wspierać działania dyrekcji szkoły w poszukiwaniu dodatkowych środków na realizację zadania.

Wszelkie pomysły należy spisać i skonkretyzować, dobierając realizatorów zadań. Plan należy urealnić, biorąc na siebie tylko takie zadania, które będziemy w stanie wykonać. Projekt musi obejmować z góry przyjęty czas jego realizacji, np. 5 miesięcy.

Warto wyłonić zespół, który określi sumaryczny czas, jaki zamierza się przeznaczyć na realizację tego zadania w szkole (np. Pani Kasia 10 godzin, Pan Krzys 15 godzin). Ustalić terminy spotkań zespołu realizatorów projektu, np. pierwszy poniedziałek miesiąca i terminy spotkań z uczniami, np. drugi i trzeci poniedziałek miesiąca.

Oczywiście nie wszystkie działania można i trzeba podejmować zespołowo. W małych szkołach trzeba je będzie podejmować indywidualnie. Plan działania wymaga kreatywnego przedstawienia go innym. Podczas realizacji wymaga się od jego uczestników umiejętności dzielenia się własną wiedzą i doświadczeniem z innymi uczestnikami projektu. Stąd już bardzo blisko do planowania kolejnych działań zgodnie z modelem jakości (Deming, 1985).

Realizacja tego zadania wymaga nie tylko umiejętności (1) zaplanowania działań, ich (2) wdrożenia do praktyki szkolnej, ale także (3) refleksji nad skutecznością tych działań. Refleksja winna prowadzić do samooceny, która musi być dokonana w kontekście zapisanego wcześniej planu działania. Propozycję zapisu planu działania w tabeli podano poniżej.

Planujemy realizację zadania: wykorzystanie wyników egzaminów dla poprawy efektywności nauczania

Grupa zarządzająca	Zadania	Członkowie zespołu i czas przeznaczony na realizację zadania
Koordynator projektu	Zainicjowanie dyskusji. Powołanie zespołów zadaniowych. Zatwierdzenie planu realizacji projektu w szkole przez nauczycieli i rodziców. Czuwanie nad realizacją.	
Grupa projektująca i sprawozdająca	Opracowanie projektu. Opracowanie sprawozdania z realizacji projektu.	
Grupa wykonawcza:		
Przewodniczący I grupy tematycznej	Przygotowywanie materiałów do ćwiczeń.	
Przewodniczący II grupy tematycznej	Prowadzenie indywidualnych i grupowych zajęć oraz ocenianie prac uczniowskich z zakresu <u>przedmiotów humanistycznych</u> .	
Przewodniczący III grupy tematycznej	Prowadzenie indywidualnych i grupowych zajęć oraz ocenianie prac uczniowskich z zakresu <u>przedmiotów matematyczno-przyrodniczych</u> .	
Sekretarz	Wizualizacja planu działań zespołu wykonawczego na terenie szkoły; gromadzenie planów pracy zespołów; pisanie notatek z obserwacji zajęć z uczniami, notatek z posiedzeń; rejestracja trudności; wywiady z uczestnikami zajęć i prowadzącymi zajęcia; gromadzenie opisów przedsięwzięć podejmowanych przez zespoły.	

10. Samoocena realizacji projektu – obejmuje rodzaje działań, osoby odpowiedzialne za realizacją zadania, jak i analizę dokumentów powstałych w trakcie realizacji projektu, np. zbiór zadań, zbiór prac uczniów, rejestracja informacji zwrotnej do uczniów lub nauczycieli o efektach pracy; notatki z posiedzeń zespołów; zapiski trudności pojawiających się w trakcie realizacji.

Jakość kształcenia jest spełnieniem oczekiwań jego uczestników, tj. uczniów, ich rodziców, społeczeństwa – co do osiągnięć uczniów. Te oczekiwania mogą być nie dość sprecyzowane, a nawet sprzeczne między grupami użytkowników, ale to one zgodnie z ogólną teorią jakości stanowią główne kryterium oceny jakości procesu i wyników edukacji.

Czego należy unikać w rozmowie z wizytatorem–ewaluatorem

Poniżej podano trzy przykłady stwierdzeń wizytatorów powtórzonych za dyrektorami, pochodzące z raportów powstałych w ramach ewaluacji oświaty (SEO). W trakcie rozmowy z wizytatorem należy unikać stwierdzeń:

1. „Efektywność” nauczania w szkole wzrosła, bo średnie wyniki egzaminacyjne są w tym roku wyższe. Uzasadnienie: Dajemy wówczas dowód błędnego rozumienia efektywności nauczania. Dodatkowo EWD (roczne, trzyletnie), a nie wyniki średnie, świadczy o dobrej efektywności nauczania. Wyniki egzaminacyjne nie uwzględniają wyników uczniów „na wejściu” do gimnazjum.
2. Podejmowane działania w szkole mają znaczący wpływ na „efekty” pracy, ponieważ corocznie wzrasta średnia wyników osiąganych przez szkołę w poszczególnych częściach egzaminu gimnazjalnego. Uzasadnienie: Dajemy dowód braku świadomości, że średnia wyników gimnazjalnych – niezależnie od tego czy wzrasta, czy maleje – nie służy do porównań efektywności nauczania w szkołach. Różnica między średnimi wynikami w szkole w kolejnych latach jest często wynikiem wzrostu trudności lub łatwości testu.
3. Zdaniem nauczycieli wyniki egzaminów zewnętrznych wypadają znacznie lepiej niż wyniki egzaminów próbnych (Testy próbne dla klas I-III, Wydawnictwo...). Uzasadnienie: Nie ma podstaw do takiego twierdzenia bez możliwości analitycznego stwierdzenia podobieństwa właściwości obu testów i to zarówno pod względem ilościowym, jak jakościowym, np. zakresu sprawdzanych umiejętności, trudności czytanych tekstów, przyjętego klucza punktowania. Umiejętności uczniów nie zmieniają się tak szybko.
4. Zespoły działające w ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli dokonują porównania w systemie edukacyjnej wartości dodanej. Wyniki z przeprowadzonych analiz [...] służą do przeprowadzenia porównań w skali staninowej, porównań wyników egzaminów z wynikami kształcenia z poszczególnych przedmiotów na przestrzeni roku szkolnego oraz w całym cyklu kształcenia. Uzasadnienie: Nie nic takiego „jak system EWD”. EWD jest wskaźnikiem efektywności nauczania w szkole, w klasie.

Porównania, to także jeszcze analizy wyników, które winny służyć refleksji nad skutecznością pracy nauczycieli w celu zaplanowania pracy dydaktycznej z uczniami. Nie należy także spodziewać się, że oceny szkolne będą zawsze zbieżne z wynikami egzaminów ze względu na inny charakter tych ocen. Ocena szkolna oprócz aspektu dydaktycznego zawiera także wychowawczy element (systematyczność, pilność, postępy). Ocena egzaminacyjna jest jednorazową wyłącznie dydaktyczną informacją.

5. Wskaźnik EWD w części humanistycznej oraz matematyczno-przyrodniczej obliczony na podstawie wyników egzaminów 2006-2008 pasuje gimnazjum wśród szkół wymagających pomocy i szkół niewykorzystanych możliwości. Uzasadnienie: Stwierdzenie błędne, wynika prawdopodobnie z niezręczności językowej. Można się tylko domyślać, że wskaźnik EWD jest ujemny dla obu części egzaminu gimnazjalnego a zatem efektywność nauczania w szkole jest niższa niż w szkołach, które pracowały z uczniami o podobnym potencjale na wejściu.
6. Od 2006 roku obliczana jest edukacyjna wartość dodana szkoły, poszczególnych uczniów i oddziałów. Dokonano interpretacji tendencji rozwojowej szkoły na przestrzeni lat 2002-2009. Uzasadnienie: Termin tendencja użyto niewłaściwie. Uważa się, że do wyodrębnienia trendu powinien być wykorzystywany co najmniej 10-letni okres (M.Sobczak, 2008, s.331). Można domyślać się, że analizowano wyniki egzaminów za lata 2002-2009 ale jakie wskaźniki wzięto pod uwagę, to już nie.

Podsumowanie

Ogromnym kapitałem szkoły są jej nauczyciele, ich kwalifikacje, doświadczenie, warsztat metodyczny, stosunek do obowiązków i umiejętność pracy z uczniami. Zanim sięgniemy po pomoc z zewnątrz, postarajmy się pomóc sobie nawzajem, wymieniając doświadczenia. Jestem przekonana, że w atmosferze wzajemnego zaufania, pod mądrym kierownictwem dyrektora, uda się wyodrębnić działania prowadzone w klasach lub grupach uczniów o wysokiej efektywności nauczania i rozszerzyć je za pośrednictwem działania nauczycieli na inne zespoły. astanówmy się, czy potrafimy odpowiedzieć rodzicom, organom nadzorującym szkołę lub prowadzącym na pytanie: Co decyduje o sukcesie lub porażce szkoły? Czy już wiemy: co zrobić, by utrzymać ewentualny wysoki poziom nauczania w kolejnych latach?; ile czasu potrzebujemy na poprawę efektywności nauczania?; czy szkoła wymaga zewnętrznego wsparcia, czy bardziej wymagającego, konsekwentnego dyrektora?; co zrobić, aby uzyskać pomoc zewnętrzną, będąc szkołą o niskiej efektywności nauczania?; kto z zewnątrz mógłby systematycznie pracować z nauczycielami, aby rozwijając ich umiejętności dydaktyczne?; czy sami sięgniemy po pomoc finansową umożliwiającą rozwój zawodowy nauczycieli, czy będziemy czekać, aż takie działania zostaną zalecone przez władze oświatowe lub samorządowe?

Warto przeczytać:

1. Dolata R., *Edukacyjna wartość dodana, czyli jak wykorzystywać wyniki egzaminów zewnętrznych do oceny efektywności nauczania*, 2007 <http://codn.codn.edu.pl/struktura/prkzso/doc/czytelnia/ewd.pdf>
2. Dolata R., *Czy segregacja uczniów ze względu na uprzednie osiągnięcia szkolne zwiększa efektywność nauczania mierzone metodą EWD?* [w:] *Uczenie się i egzamin w oczach nauczycieli*, pod red. B. Niemierko i M.K. Szmigel, PTDE, Kraków 2008.
3. Dolata R., *Cicha rewolucja w polskiej oświacie – proces różnicowania się gimnazjów w dużych miastach*, [w:] *Badania międzynarodowe i wzory zagraniczne w diagnostyce edukacyjnej*, pod red. B. Niemierko i M.K. Szmigel, PTDE, Kraków 2009.
4. *Edukacyjna Wartość dodana jako metoda oceny efektywności nauczania na podstawie wyników egzaminów zewnętrznych* pod red. R. Dolaty, CKE, Warszawa 2007.
5. Jakubowski M., *Metody szacowania edukacyjnej wartości dodanej*, [w:] *Biuletyn Badawczy CKE Nr 8*, 2006.
6. Kulon F., Majkut P., *Interpretacja trzyletnich wskaźników Edukacyjnej Wartości Dodanej*, [w:] *Badania międzynarodowe i wzory zagraniczne w diagnostyce edukacyjnej*, pod red. B. Niemierko i M.K. Szmigel, PTDE, Kraków 2009.
7. Kutajczyk T., B. Przychodzeń B., Sterczyński R., *Od jakich czynników zależy skuteczność kształcenia w gimnazjach wiejskich i wielkomiejskich?*, *Badania międzynarodowe i wzory zagraniczne w diagnostyce edukacyjnej*, pod red. B. Niemierko i M.K. Szmigel, PTDE, Kraków 2009.
8. Kutajczyk T., Przychodzeń B., Sterczyński R., *Czynniki skuteczności kształcenia ogólnego w gimnazjach wielkomiejskich na podstawie wyników badania przeprowadzonego przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Gdańsku*, [w:] *Badania międzynarodowe i wzory zagraniczne w diagnostyce edukacyjnej*, pod red. B. Niemierko i M.K. Szmigel, PTDE, Kraków 2009.
9. Rappe A., *EWD w krakowskich gimnazjach z bardzo wysokimi wynikami egzaminu*, [w:] *Uczenie się i egzamin w oczach nauczycieli*, pod red. B. Niemierko i M.K. Szmigel, PTDE, Kraków 2008.
10. Rappe A., *Spójrzmy na efektywność wiejskich gimnazjów*, [w:] *Badania międzynarodowe i wzory zagraniczne w diagnostyce edukacyjnej*, pod red. B. Niemierko i M.K. Szmigel, PTDE, Kraków 2009.
11. Pokropek A., *Metody statystyczne wykorzystywane w szacowaniu trzyletnich wskaźników egzaminacyjnych*, [w:] *Badania międzynarodowe i wzory zagraniczne w diagnostyce edukacyjnej*, pod red. B. Niemierko i M.K. Szmigel, PTDE, Kraków 2009.
12. Stożek E., *Analiza wyników egzaminów zewnętrznych z wykorzystaniem metody EWD w ewaluacji wewnątrzszkolnej*, 2008 www.ewd.edu.pl/broszura_ewd.pdf
13. Stożek E., *Refleksyjny praktyk wobec edukacyjnej wartości dodanej*, [w:] *Uczenie się i egzamin w oczach nauczycieli*, pod red. B. Niemierko i M.K. Szmigel, PTDE, Kraków 2008, s. 299-303.
14. Stożek E., *EWD w ręku dyrektora szkoły*, Akademia Zarządzania „Dyrektora Szkoły”. Lekcja rok szkolny 2009/2010.
15. Szmigel M.K., *Wykorzystanie edukacyjnej wartości dodanej w lokalnej polityce oświatowej*, [w:] *Uczenie się i egzamin w oczach nauczycieli*, pod red. B. Niemierko i M.K. Szmigel, PTDE, Kraków 2008.